

Stadswandeling NIJMEGEN

De Romeinen
hebben hier al
gewandeld...
Nu *jij* nog!

Rijk van  Nijmegen



€ 2,00



Stadswandeling Nijmegen

Met deze stadswandeling nodigen wij u uit om de oudste stad van Nederland te ontdekken. De rijke cultuurhistorie van Nijmegen gaat tweeduizend jaar terug, toen de Romeinen hier neerstreken en Nijmegen uitgroeide tot de grootste stad van het toenmalige Nederland. Enkele eeuwen later koos keizer Karel de Grote het Valkhof uit om er een paleis te bouwen, en werd het een van de belangrijkste plaatsen van zijn rijk. In de eeuwen daarna kozen ook vele andere vorsten, hertogen en keizers Nijmegen als domicilie. Nijmegen viel als Rijksstad onder rechtstreeks gezag van de keizer van het Rooms-Duitse Rijk. De Nijmegenaren behoorden daardoor tot de meest bevoorrechte burgers van Europa. Pas eeuwen later is de stad

in belang en rijkdom geëvenaard door opbloeiende handelssteden in de Hollandse gewesten. Vanwege de strategische ligging was de stad vaak het brandpunt van strijd. De laatste keer gebeurde dat tijdens de Tweede Wereldoorlog, toen de geallieerden per ongeluk de stad bombardeerden. Behalve honderden doden werd ook een groot deel van de binnenstad weggevaagd. Dankzij een geslaagde wederopbouw heeft Nijmegen haar gezellige, levendige karakter kunnen behouden. De stad ademt een zuidelijke en gemoedelijke sfeer uit. Als u oog heeft voor het verleden, kunt u ruimschoots genieten van de rijke afwisseling aan cultuurhistorie die Nijmegen u te bieden heeft.



A

Gezellig stadshotel
Avontuur / Mediterraan keuken

ODORIO
GRAND-CAFÉ RESTAURANT

Hertogsstraat 1, 6511 RN Nijmegen,
tel. 024-3220498, www.cityparkhotel.nl

B

SPIJSHUIS
Uylenspiegel

Het typisch
Nijmeegse Restaurant

Ganzenhouvel 71
6511 WD Nijmegen
Tel. 024 - 32 32 075
www.uylenspiegel.nl

C

CAPPELLO

hoeden - tassen - sjaals

Houtstraat 28 Nijmegen Tel.: 024-3229282
www.cappello.nl info@cappello.nl

👤 **Start: Uitburo/VVV, Keizer Karelplein 32h.**

Lange tijd lag de stad opgesloten binnen haar eigen vestingmuren. Veel langer dan andere steden werd Nijmegen ingezet in het nationale verdedigingssysteem. Pas in 1874 mochten de muren worden gesloopt (de zogeheten ontmanteling) en kon aan uitbreiding worden gedacht. Bovenop de dichtgegooidde stadsgrachten werd een stelsel van statige, brede singels aangelegd. Het Keizer Karelplein vormde daarin het knooppunt. Deze singels ontsluiten nog steeds de stad. Te midden van het drukke plein ziet u een bronzen Karel de Grote op zijn eeuwig steigerende paard. Aan uw linkerzijde (vanuit Nijmeegs Uitburo/VVV, aan de overkant van het plein), staat Concertgebouw De Vereniging. Het is in 1915 gebouwd door Oscar Leeuw, die op zijn beurt is geïnspireerd door de beroemde architect Berlage (o.a. bekend van het Amsterdamse Beursgebouw). Het overwegend bakstenen gebouw oogt massief, maar is tegelijk ook speels door de levendige afwisseling van vormen. Let vooral ook op de toepasselijke, klassieke ornamenten in de gevel die verwijzen naar de functie van het gebouw.

👤 **Steek vanuit hier de Nassausingel over. Op de Nassausingel gaat u linksaf.**

De Nassausingel is één van de ruime singels die aangelegd is buiten het historische stadscentrum. De statigheid van de singels wordt benadrukt door de monumentale huizenbouw aan uw rechterkant. Het eerste pand is de voormalige burgemeesterswoning.

👤 **Loop langs de Nassausingel tot de kruising en steek deze over. Na ongeveer 50 meter loopt u rechtdoor het Kronenburgerpark in. Sla direct rechtsaf en hou op de kruising links aan langs het hertenkamp.**

U bevindt zich hier in het prachtige stadspark, het Kronenburgerpark bekend van het liedje van Frank Boeijen. Het is in Engelse landschapsstijl aangelegd tijdens de stadsuitleg van 1880 door de Leuvense tuinarchitect Lieven Rosseels.

De grote variatie aan boomsoorten (meer dan 150!) en de hoogtevverschillen maken het park uniek voor Nederland. Hier is een gedeelte van de stadsmuur bewaard gebleven, wat een goed idee geeft van de indrukwekkende vestingwerken die eens de stad hebben omgeven. Van rechts naar links zijn te zien: de nooit afgebouwde St. Jacobstoren uit 1525, het Rondeel (1527) en de imposante Kruittoren (1425). Ze maakten deel uit van de 15e-eeuwse ommuring van de stad.

Na de ontmanteling formeerde zich eind 19e eeuw een club van Nijmeegse middenstanders die bezorgd waren over het culturele gehalte van de stadsuitbreiding. Deze Vereniging tot Verfraaiing van Nijmegen en het Schependom stichtte in dit park het hertenkamp (1912), onderhield de eendenvijver en schonk de stad vier banken en het beeld van de leeuw (1886).

👤 **Sla het pad tegenover het hertenkamp links in en daal af tot aan de vijver.**

De stenen leeuw is gebeeldhouwd door vader en zoon Leeuw (Henri sr. en Henri jr.) in 1886. Er zat flink wat creativiteit in de familie, want de jongste telg Oscar zou veel furore maken als architect (o.a. van Concertgebouw De Vereniging).

👤 **Loop rechts langs de vijver en ga het bruggetje over.**

Speelse elementen in het park zijn de 'Sprookjesgrot' aan uw linkerzijde, het eendenhuisje en de waterpartijen met volière. Vanaf deze plek is de dertig meter hoge Kruittoren in volle omvang te zien. Het park is een waterwingebied. Na een cholera-epidemie in 1865, die duizenden slachtoffers eiste, was de roep naar zuiver bronwater groot. Het Kronenburgerpark bleek daarvoor erg geschikt, en is dat nu nog steeds.

👤 **Ga na het bruggetje rechtsaf. Loop het park helemaal uit (links aanhouden).**



RESTAURANT HET LEMKE

Restaurant Het Lemke is gevestigd in een sfeervol gerestaureerd pand uit ca. 1500 in de oude Benedenstad van Nijmegen. De Lange Hezelstraat is de oudste winkelstraat van Nederland en een bezichtiging zeker waard. De oude waterput, fundering en historische elementen zijn vakkundig gerestaureerd en te bezichtigen.



In deze ambiance is het goed toeven. Buiten dineren in het sfeervolle buitentuin op een zwoele zomeravond behoort tot de mogelijkheden.

Culinair is Het Lemke een aanrader. Vanaf 2005 behoort het restaurant tot de top 500 van Nederland. (vermelding in de Lekker gids 500). Eervolle vermeldingen en aanbevelingen in de Michelin gids en Gault Millau onderstrepen het nivo.

Voor een culinair avondje verwennerij is restaurant Het Lemke in Nijmegen de Place to be.



Lange Hezelstraat 59, 6511 CC Nijmegen
Tel 024-3602009, info@hetlemke.nl
www.hetlemke.nl

Culinair hoogtepunt in historische ambiance.

U bevindt zich nu aan de rand van het Joris Ivensplein. De sculptuur op het plein is een monument voor de in Nijmegen geboren, internationaal bekende cineast Joris Ivens. Naast de kiosk vindt u een grote zwerfkei die onderdeel uitmaakt van de Liberation Route

👉 Ga rechtsaf, de winkelstraat in (Lange Hezelstraat).

De Lange Hezelstraat was in de Romeinse tijd al een belangrijke doorvoerweg. In de middeleeuwen groeide hij uit tot de belangrijkste handelsroute in de regio. Daarmee mag de Hezelstraat zich met recht de oudste winkelstraat van Nederland noemen. Als één van de eerste Nederlandse steden verschenen hier in de dertiende eeuw al stenen huizen. Ze waren soms wel 15 meter hoog, een bouwhoogte die pas in de jaren vijftig van de vorige eeuw is geëvenaard! Achter de gevels, van de huidige panden aan de Hezelstraat, gaan nu nog steeds de resten schuil van acht eeuwen huizenbouw.

De panden op nummers 50-52 geven hun middeleeuwse geheime prijs. De meeste gevels zijn daarentegen redelijk nieuw en stammen uit de periode rond 1900. Op meerdere plaatsen zijn Jugendstilelementen te ontdekken, zoals in de gevels van de nummers 97-103, 90, 41a en 37. Kenmerkend voor Jugendstil (ook wel Art Nouveau genoemd) zijn levendige, natuurlijke



LIBERATION ROUTE ARNHEM NIJMEGEN



De Liberation Route, de weg die de geallieerden tijdens de bevrijding door Europa baanden, laat zien en horen wat zich in 1944 en 1945 afspeelde rondom Arnhem en Nijmegen. Op 23 locaties in de wijde omgeving liggen gemarkeerde veldkeien, de zogenoemde 'Luisterkeien'. Vanuit iedere Luisterkei is een hoorspel te beluisteren over de indrukwekkende belevenissen van één of meerdere personen in de jaren '44-'45. Ook in Nijmegen liggen enkele keien. De verhalen van die plekken kun je beluisteren via 0900-5423728 (€1,00 per gesprek) of gratis downloaden via www.liberationroute.com.

E Beleef de vrijheid!

Op één van de mooiste plekken van Nederland, tussen de heuvels en bossen, is het verleden tot leven gebracht in het Nationaal Bevrijdingsmuseum 1944 - 1945. In het museum maakt u de aanloop naar de oorlog mee, ervaart u de bezettingstijd, viert u de bevrijdingstijd en ziet u de wederopbouw van Nederland en Europa. Het levendige museum toont aan jong en oud de actuele betekenis van democratie, vrijheid en mensenrechten.



Bevrijdingsarrangement

Museumbezoek met introductiefilm en inleiding. Daarna wordt u met koffie of thee en feestelijk bevrijdingsgebak in het museumcafé met panoramisch uitzicht ontvangen. Aansluitend kunt u het museum bezichtigen.

Kosten arrangement: **€ 11,⁶⁰** p.p.

Voor andere arrangementen kijk op www.bevrijdingsmuseum.nl.



Nationaal Bevrijdingsmuseum 1944 - 1945

Wylterbaan 4, Groesbeek, Tel. 024-3974404, Fax: 024-3976694, E-mail: info@bevrijdingsmuseum.nl, www.bevrijdingsmuseum.nl



vormen en het gebruik van ambachtelijke bouwmaterialen zoals hout, glas-in-lood, tegeltableaus, geglazuurde baksteen en gietijzer. Ook andere panden zijn bijzonder aardig om te zien. Staart u zich daarbij niet blind op de regelmatig verbouwde en gemoderniseerde winkelpuien, maar kijk vooral omhoog. Daar kunt u ontdekken hoe rijk en gevarieerd de architectuur in de Lange Hezelstraat in feite is.

👤 Ga na ± 200 meter linksaf (Begijnenstraat).



We lopen hier de Benedenstad in. De Hezelstraat en Burchtstraat vormen samen de scheidslijn met de Bovenstad. Dat de naam refereert aan hoogteverschillen is hier nog niet zo te merken, maar daar komt u binnenkort wel achter! Nijmegen is trouwens de enige plaats in Nederland met een Benedenstad. In de Begijnenstraat wordt de middeleeuwse sfeer voelbaar. Links ziet u het voormalige Arme Borgeren Kinderen Weeshuis. Het dateert uit de 16e eeuw en kreeg in 1644 zijn huidige vorm. In 1817 veranderde de naam in Protestants Kinderen Weeshuis. Het beeldhouwwerk op de deftige poort verwijst naar de vrome bedoelingen van de instelling. Het pand tegenover het weeshuis is de voormalige Gereformeerde Kerk. Als u even verder loopt ziet u links in de tuin van het Protestants Kinderen Weeshuis een andere fraaie poort staan. Deze hoorde bij het voormalige R.K. Weeshuis, dat elders in de stad stond. Bij de afbraak ervan is de poort bewaard gebleven en naar deze plek verhuisd. Zo lijken de twee concurrerende godsdiensten



zich alsnog met elkaar te hebben verzoend... In de nieuwe gevel van pand no. 30 is een originele plaquette met een bierton gemetseld, die herinnert aan de tijd dat er veel brouwerijen in de Benedenstad gevestigd waren. De drietand is het huismerk van een brouwer met de naam Hendrik Peters ('H.P.') uit de 17e eeuw. In dezelfde straat maken de grote schuurdeuren van twee andere panden duidelijk, dat wonen en werken op hetzelfde adres eens heel normaal was.

👤 Ga aan het einde van de weg rechts (Oude Haven).

De naam verwijst naar de haven die hier binnen de stadsmuren lag. Bij de afbraak van de muren is de haven gedempt. Als u de straat oversteekt en terugkijkt op de gevelrij ziet u dat in deze straat meerdere oude koopmanswoningen bewaard zijn gebleven.

De weg vervolgend ziet u aan uw rechterhand een woning uit de 18e eeuw. Het rijk versierde middenvenster wordt bekroond door een zeemeermin. Blijkbaar had de bewoner een goede relatie met het water. Als de Oude Haven overgaat in de Lage Markt stappen we nog verder terug in de tijd. De meeste huizen hebben een bouwgeschiedenis die teruggaat tot de 16e eeuw. Aan de linkerzijde ziet u na vijftig meter de St. Anthonispoort. Dit is de enige overgebleven grote stadspoort van Nijmegen. Hier probeerde Maarten Schenk in 1589 de stad binnen te dringen. Schenk had al diverse vorsten gediend, en wilde nu in dienst van de Staatsen (de Nassaus) Nijmegen verlossen van de katholieke Spanjaarden.

F

DE ENGELBEWAARDER
HOUTEN SPEELGOED

Lange Hezelstraat 40, 6511 CK Nijmegen,
Tel.: (024) 360 80 04, www.engelbewaarder.nl

G

Engelbeker
Lekker eten in een
monumentaal pand
Voor koffie,
lunch en diner

Priemstraat 13
tel. 024-3228202



Hij werd echter gesnapt en de Waal ingejaagd, waar hij verdronk. Zijn lichaam werd uit het water gevist en alsnog onthoofd en gevierendeeld.

Alle vijf stukjes Schenk kregen een plek aan evenzovele stadspoorten. Neemt u vooral ook een kijkje aan de andere kant van de St. Anthonispoort. U komt dan op één van de bekoorlijkste plekjes van Nijmegen. Aan deze kant hangt boven de poort een gedenkplaat voor Maarten Schenk. Deze is geschonken door een hedendaagse, vrouwelijke afstammeling van Schenk uit Amerika. Overigens kunt u hier goed zien dat de poort relatief erg laag is. Dat komt omdat de Waalkade in de loop der eeuwen flink is opgehoogd. Terugkerend naar de Lage Markt ziet u aan de overzijde, op de hoek met de Priemstraat, een uithangbord in de vorm van een olifant. Deze herinnert aan de tijd dat hier een goedlopende winkel was gevestigd in koloniale waren.

👤 Sla de Priemstraat in.

Op het pleintje staat een monument voor de in de oorlog omgekomen Joodse Nijmegenaren.

👤 Ga linksaf (Nonnenstraat).

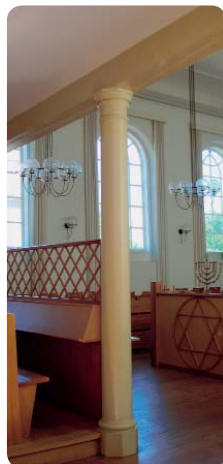
Aan de linkerkant staat de voormalige Joodse synagoge uit 1756. Eén van de voorgangers was Isaac Presburg, die we later op de wandeling nog tegen zullen komen. De synagoge is in onopvallende stijl gebouwd, omdat deze uiting van Joodse religie niet als zodanig herkenbaar mocht zijn. De ramen dateren van een later tijdstip. Links naast de synagoge staat een Joodse school in oosterse stijl uit 1873. Sinds 1913 heeft de synagoge verschillende functies gehad. Tegenwoordig wordt het gebouw weer gebruikt als synagoge.

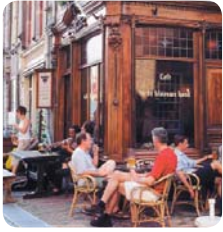
👤 Sla na het pand nummer 20 rechtsaf en beklim drie trappen.

Binnen de begrenzing van de stadsmuren leefde men in de Benedenstad lange tijd erg opgepropt. Na de afbraak van de muren trok iedereen die het zich kon veroorloven naar de mooie nieuwe woningen buiten de singels. Ook de opening van de Waalbrug

in 1936 heeft eraan bijgedragen dat het gebied nog meer verpauperde. Tot overmaat van ramp waren er nauwelijks aansluitingen voor waterleiding, elektriciteit en riool, waardoor de hygiëne er ver te zoeken was. Oude Nijmegenaren weten nog goed dat je in sommige delen beter niet kon komen, omdat het er niet pluis was.

Bij het vergissingsbombardement van de geallieerden in februari 1944 werd een groot deel van de binnenstad verwoest, maar ironisch genoeg bleef de verpauperde Benedenstad gespaard. Om economische redenen werd in 1945 eerst de Bovenstad opgebouwd, want daar zaten alle winkels. Toen de gemeente later in de jaren '80 van de vorige eeuw de Benedenstad wilde renoveren waren de vele panden al rijp voor de sloop, en was renovatie eigenlijk niet meer mogelijk. De gemeente besloot alsnog tot grootschalige sloop, waarbij veel oude huizen verloren zijn gegaan. Te laat kwam de gemeente, onder impuls van protesterende burgers, tot inkeer. Op de inmiddels braakliggende terreinen is toen een ambitieus bouwplan verwezenlijkt. Daarbij is het oude stratenplan met karakteristieke hoogteverschillen gehandhaafd en zijn vrijwel alle huizen als sociale woningbouw neergezet voor de oorspronkelijke bewoners. Het resultaat is door het Rijk uitgeroepen tot beschermd stadsgezicht en is bekroond met een Europese architectuurprijs. Bovenaan de trappen komt u bij de Commanderie van St. Jan. Het oorspronkelijke gebouw stamt uit 1196 en ontleent zijn naam aan de kloosterorde der Johannieters, die er in 1214 introk. Deze legendarische orde van ridderbroeders legde zich vanaf de Kruistochten toe op de ziekenzorg. De kloosterleiding was in handen van een commandeur. Nadien heeft het gebouw nog dienst gedaan als predikantswoning, universiteit, kerk van de Waalse Gemeente (vandaar de straatnaam 'Franseplaats') en museum. Het gebouw is in de Tweede Wereldoorlog flink beschadigd en daarna gebruikt als steengroeve door de plaatselijke bevolking. Een fantasierijke antiquair verbouwde de ruïne tot een romantisch, kasteelachtig dranklokaal. In de jaren zeventig van de vorige eeuw werd het gebouw ontdaan van alle toevoegingen, en in zijn geheel gereconstrueerd.





Momenteel biedt de Commanderie van St. Jan onder andere onderdak aan Museum Brouwerij de Hemel en Distilleerderij de Geest, Koffiebranderij en Proeverij Coffyn voor ambachtelijk gebrande koffie en proeverijen en restaurant Plaats 1.

▲ Ga rechtsaf, steek de Smidstraat over en ga recht door het steegje in (Achter de Hoofdwacht).



We lopen richting café In De Blauwe Hand. Dit is het oudste café van Nijmegen. De naam heeft te maken met de verderop gelegen Laeckenhal (waar we dadelijk nog langs zullen komen). Vooral het indigo-blauwe pigment was voor de lakenververs moeilijk van de handen te krijgen. Met blauwe handen kwamen ze daarom na het werk het café binnen. Let ook even op de verzakte raamkozijnen van het pand aan de linkerkant.

▲ Voor "In De Blauwe Hand" gaat u rechtsaf (St. Stevenskerkhof).

De schilderachtige rij huizen aan uw rechterzijde heeft waarschijnlijk vroeger onderdak geboden aan de kanunniken, geestelijken die verbonden waren aan de kerk. Ook deze huizen waren veertig jaar geleden totaal verkrot, en deden in het beste geval nog dienst als pakhuis. Rond 1970 zijn ze in oude stijl opnieuw opgebouwd. Aan uw linkerzijde loopt u langs de machtige muren van de Stevenskerk. Al in 1254 is met de bouw ervan begonnen. Tot in de 16e eeuw is men bezig geweest om de kerk te verbouwen en uit te breiden. Als u om de kerk heen loopt zult u dan ook verschillende bouwstijlen kunnen herkennen, zoals de sobere onderbouw van de toren. Links ziet u het monument voor de burgerslachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Hier gaat u rechts de trappen af naar de Ganzenheuvel. Links om Koffiehuis De Heerlijkheid heen, loopt u de Stikke Hezelstraat omhoog. Even verderop gaat u linksaf de trappen op en komt u langs het moderne beeld van Moenen. Dit is de duivel uit het beroemde middeleeuwse mirakelspel Mariken van Nieuwmeegen. Mariken liet zich door Moenen verleiden en leefde met hem zeven jaar in zonde. Op de Nijmeegse Grote Markt kwam ze tot inkeer. Na een zevenjarig verblijf in het klooster werden haar alle zonden vergeven en leidde zij voortaan een deugdzaam en vroom bestaan. Moenen zit symbolisch met zijn rug naar de kerk. Recht voor u ligt het fraaie laat-gotische kerkportaal bij de ingang van de kerk.

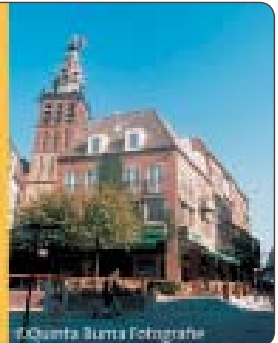


I

Koffiehuis De Heerlijkheid

Tijdens uw wandeling vindt u in het hartje van de Oude Stad deze unieke zaak, waar sfeer, warmte en gezelligheid hoog in het vaandel staan. De Heerlijkheid, altijd iets extra's bij de koffie en dé plek voor een goede lunch. Verder serveren wij een heerlijke high tea.

Stikke Hezelstraat 54, tel. 024-3501429

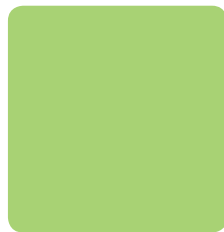
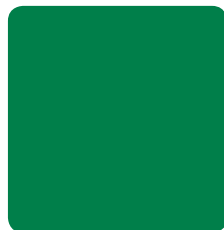


In de Tachtigjarige Oorlog is de van oorsprong katholieke kerk ingelijfd door de protestanten. De kerk was toen nog niet af, maar de protestanten vonden het niet nodig om de kerk verder te verfraaien. Zo wordt het dak nog steeds gedragen door houten tongewelven in plaats van de gebruikelijke stenen kruisgewelven. Ook zorgden de protestanten voor een versobering van het interieur. De kerk en de toren zijn in de Tweede Wereldoorlog flink beschadigd. In de jaren vijftig van de vorige eeuw werd de toren gerestaureerd naar voorbeeld van de renaissancepits uit 1605. Zowel van binnen als van buiten is de Stevenskerk een waardig monument voor de stad. Naast Moenen staat de Latijnse School. Deze voorloper van het gymnasium is in 1546 gesticht door de Apostelenkerk van Keulen. Jongens van goede huize kregen hier onderwijs in Latijn, retorica, dialectica en Gregoriaans kerkgezag. De katholieke inbreng verdween echter al snel door de overname van het Nijmeegse stadsbestuur en, in 1591, door de protestanten. Wat wel nog herinnert aan de Apostolische stichters zijn de beelden van de twaalf apostelen, de tekst van de tien geboden tussen de vensters en de beelden van de vier kerkvaders boven de ingang. Ook ziet u vlak onder de dakrand beeldhouwde schedels en gekruiste knoken die verwijzen naar de oorspronkelijke bestemming van deze plek: het kerkhof.

👤 [Loop onder de Kerkboog door, de Grote Markt op.](#)

De doorgang onder de Kerkboog is nu geplaveid, maar dat is niet altijd zo geweest. Vroeger lag hier een rooster met een kuil eronder. Zo konden loslopende varkens van de Markt niet op het St. Stevenskerkhof terechtkomen. Let u eens op het verschil in bouwstijl tussen het pand boven de Kerkboog en de Kerkboog zelf. De Kerkboog dateert uit 1542 en bevat nog veel gotische elementen, zoals natuurstenen pilaren, een kruisbooggewelf en beeldhouwde kopjes. Het pand erboven is amper een halve eeuw ouder en ziet er totaal anders uit. Voornaamste bouw materiaal is hier baksteen, afgewisseld met beeldhouwwerk in natuursteen. In de topgevel zijn speelse, klassieke elementen te herkennen. Met deze dramatische

verschuiving van gotiek naar Hollandse renaissancestijl is in een halve eeuw tijd voorgoed afscheid genomen van de middeleeuwen. Niet geheel toevallig valt deze verschuiving ook samen met de 'bevrijding' van de Spaanse overheersing in de Tachtigjarige Oorlog. De oude, katholieke elite maakte in de Nederlanden plaats voor een nieuwe, zelfbewuste klasse van overwegend protestantse kooplieden. De meerderheid van de Nijmeegse bevolking is echter altijd katholiek gebleven. In de middeleeuwen lag over de volle breedte van de huizenrij op de eerste verdieping de Laeckenhal. Deze ruimte was 54 meter lang en vormde het centrum van de textielhandel en de ontmoetingsplaats voor het gilde. De begane grond was aan de kant van de markt open en vormde op deze manier een zuilengalerij. Pas in 1542 werd de galerij dichtgebouwd. De huidige panden kregen eind 16e en begin 17e eeuw hun definitieve vorm, waarbij de Laeckenhal heringedeeld werd in kleinere ruimtes en dus als zodanig verdween. Enkele natuurstenen pijlers van de voormalige galerij zijn nog in de gevelrij zichtbaar. Het Waaggebouw op de Grote Markt stamt uit 1612 en is wederom een voorbeeld van Hollandse renaissancestijl. In het rechtergedeelte hing de officiële weegschaal, waarmee alle marktwaar werd gewogen. Door de grote poort kwamen de kooplieden met hun kar naar binnen. Door eenzelfde poort aan de achterkant reden ze weer naar buiten. In de linkerhelft van het Waaggebouw was het officiële Vleeshuis ondergebracht. Ter plekke werden de dieren geslacht en ter verkoop aangeboden. Het onverkochte – en inmiddels niet zo frisse ruike – vlees moest na twee dagen worden afgevoerd. Buiten de stadspoorten werd het verkocht aan de minder bedeedden. Midden op de Grote Markt staat Mariken, gescheiden van Moenen, haar zonden te overdenken. Het steegje even verderop, naast Café Marktzicht, heet Vijfringengas. Dit verwijst naar de ringen die Mariken als boete om haar hals moest dragen. Pas bij de vergeving van haar zonden vielen ze af. De vijf ringen zijn terug te vinden om het paaltje dat de steeg afsluit. Op het einde van de Grote Markt, precies op de kruising van de Burchtstraat met de Broerstraat/Grotestraat, is een blauwgrijze steen in het paveisel ingemetseld.





● → ● Stadswandeling route
1 Bezienswaardigheden
A Leuke stops

- 1 St. Stevenskerk en -toren
- 2 Latijnse School
- 3 Kerkboog en Oude Laeckenhal
- 4 Waaggebouw
- 5 Commanderie van St. Jan
- 6 Kanunnikenhuisjes
- 7 Oude Synagoge
- 8 Stadswal met Kruittoren
- 9 Mariënburkapel
- 10 Stadhuis
- 11 Brouwershuys
- 12 Besiendershuis
- 13 St. Nicolaaskapel
- 14 Barbarossaruïne
- 15 Belvédère
- 16 Concertgebouw De Vereeniging
- 17 Godenpijler



ALTIID SHOPPEN IN NIJMEGEN

Iedere 1^e zondag van de maand Koopzondag.
Met leuke thema's en volop activiteiten.
De winkels zijn open van 12.00 tot 17.00 uur.



www.vvvnijmegen.nl

STICHTING BINNENSTADSMANAGEMENT NIJMEGEN

Lekker eten en drinken in het monumentale pand "De Oude Laeckenhal"

J



Heerlijk lunchen op de Grote Markt
Dagschotels vanaf €10,-
Koffie met Nijmeegs Marikenbrood
Meer dan 20 speciaalbieren uit binnen- en
buitenland



Café Daen

Grote Markt 23 Nijmegen

www.cafedaen.nl

K



Achter de Hoofdwacht 3, 6511 VV Nijmegen
Tel. 0031-(0)24 - 323 20 66

L

Café Marktzicht

Grote Markt 32
Tel. 0031-(0)24 - 322 18 68

De twee stadsassen snijden elkaar hier en verdelen de stad in de vier historische kwartieren. Bovenop deze Blauwe Steen werden eeuwenlang de openbare executies uitgevoerd. Voor de burgers betekende dat een bron van vermaak.

🚶 [Loop een eindje de Burchtstraat in.](#)

Het stadhuis aan uw rechterzijde stamt in deze vorm uit 1554. In die tijd was het een erg modern gebouw met opmerkelijk veel elementen uit de vroege renaissance. Zo zien we 'klassieke' beelden van keizers die Nijmegen groot hebben gemaakt. Op grote medaillons staan allegorische voorstellingen van de deugden waaraan de stadsbestuurders zich zouden moeten spiegelen: hoop, liefde, geloof, moed, voorzichtigheid, eendracht en rechtvaardigheid. De toegangsdeur is rijk versierd met houtsnijwerk. Naast het stadhuis ligt een tweede poort. Dit is de Gedeputeerdenpoort uit 1663, die toegang gaf tot de vergaderruimte van de Gedeputeerden van het gewest Gelre. De poort is duidelijk bedoeld om te imponeren en vooral ook om af te steken bij zijn 'stadse' buurman. Als vorm is gekozen voor een Romeinse triomfboog, bekroond door een klassiek tempelfront. Verder zit de poort van top tot teen vol met elementen die verwijzen naar overwinning: erepalmen, krijgstrofeeën, wapenrustingen, kanonnen en schilden. De beeldhouwer heeft als grapje ergens een knaagdiertje verwerkt. Het stadhuis is in de Tweede Wereldoorlog weliswaar ontkomen aan het bombardement, maar is bij de bevrijding alsnog in brand gestoken. In de jaren vijftig is het grondig gerestaureerd.

🚶 [Ga terug naar de Blauwe Steen, vervolgens rechtsaf \(Grotestraat\).](#)

Op de plaats van het pand van nummer 33 woonde vroeger Isaac Presburg, voorganger in de synagoge aan de Nonnenstraat. Zijn dochter Henriëtte trouwde in 1814 met de Duitser Heinrich Marx. Hun zoon Karl werd wereldberoemd. Een andere dochter van Isaac, Sophie, trouwde in 1820 met Leon Philips. Hun zoon Philip stichtte samen met kleinzoon Gerard in 1891 een gloeilampenfabriek in Eindhoven. Het Marxisme

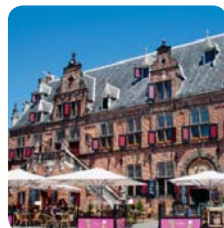
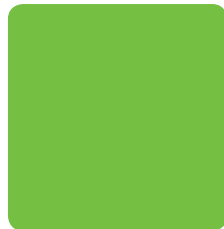
en de multinational Philips hebben dus merkwaardigerwijs dezelfde Nijmeegse wortels! Beneden aan de Grotestraat ziet u een nieuwe moderne waterkering, gebouwd in 2009. Bij hoog water kan de Benedenstad worden afgesloten. Zo houdt de Benedenstad altijd droge voeten. Dat dit geen overbodige luxe is, bewezen de winters van 1994, 1995 en 1998.

🚶 [Bijna onder aangekomen gaat u rechtsaf \(Steenstraat\).](#)

De naam Steenstraat wijst op een zeer oude herkomst. Oud zijn in ieder geval het Brouwershuys en het Besiendershuys. Het Brouwershuys stamt uit de 16e eeuw (hoewel op de gevel het jaartal 1621 vermeld staat) en heeft een mooie trapgevel. Even verder staat het eveneens met trapgevels getooide Besiendershuys uit 1500. Rond 1900 was de Steenstraat lang niet zo statig als deze twee huizen doen vermoeden. Het was er een luidruchtige bedoening van bordelen, verdachte logementen en tapperijen.

🚶 [Ter hoogte van het Besiendershuys gaat u linksaf, de Waalkade op.](#)

In de middeleeuwen was de Waaloever het centrum van alle economische en bestuurlijke activiteiten. Pas later verplaatste deze zich stad inwaarts, richting Grote Markt. Zoals in veel riviersteden werd de kade een min of meer vergeten, achtergesteld gebied. In de jaren tachtig van de vorige eeuw is de Waalkade flink onder handen genomen en heeft een forse toeristische impuls gekregen. Nijmegen heeft zich weer naar de rivier toegekeerd. Dat is onder andere te zien aan de vele cafés, restaurants en terrassen op de kade. Rechts om de hoek zit in de pui van het café een gedenksteen ter nagedachtenis aan de watersnood van 1861. Even verder zijn in een vitrine van het Holland Casino de resten te zien van een Romeinse vloerverwarming. Het woonhuis dat hier stond hoorde niet bij de grote Romeinse stad Ulpia Noviomagus, die lag enkele honderden meters ten westen van het huidige stadscentrum. Waarschijnlijk maakte het huis deel uit van een kleine nederzetting uit de laat-Romeinse tijd (3e - 4e eeuw).





Door invallen van Germaanse stammen was de stad Ulpia Noviomagus toen reeds verlaten. Aan de achterkant van het Holland Casino is uit dezelfde periode een tientallen meters lange muur gevonden. Een klein stukje daarvan is nog zichtbaar. Hoe groot deze nederzetting geweest is, kan niet meer worden achterhaald. De Waal stroomde in de Romeinse tijd een stuk noordelijker en heeft sindsdien een groot deel van de nederzetting opgeslokt. Nog verder op de Waalkade staat, tussen enkele statige 17e-eeuwse huizen, de Stratemakerstoren. Deze maakte deel uit van de middeleeuwse ommuring. In de loop der tijd is hier overheen gebouwd en was hij volslagen in vergetelheid geraakt. Tot ieders verbazing kwam de toren eind jaren '80 van de vorige eeuw bij sloopwerkzaamheden weer tevoorschijn. Sinds 1995 is de toren een museum. In de onderaardse gangen zie je nog de nissen waarin de kanonnen stonden die de nabije stadspoort moesten verdedigen tegen de Spanjaarden. In het pand ernaast bevindt zich het Nationaal Fietsmuseum Velorama.

👤 **Loop terug richting Holland Casino Nijmegen. Ga links de brede trap op (Veerpoorttrappen).**

De trappen brengen u op het Groene Balkon, dat aangelegd is in de jaren vijftig van de vorige eeuw. Deze kunstmatige verhoging zou volgens de toenmalige plannen over de hele breedte van de Benedenstad worden

aangelegd om de vervelende hoogteverschillen op te heffen. Verder dan dit eerste gedeelte is men echter nooit gekomen; er groeide zoveel weerstand dat de aanleg werd gestopt. Het zou daarna nog tientallen jaren duren voordat de Benedenstad zijn uiteindelijke vorm kreeg.

👤 **Boven aangekomen nog even doorlopen en links via de hoofdingang het park betreden.**

U betreedt nu het beroemdste en belangrijkste stuk grond van Nijmegen: het Valkhof. De Romeinen stichtten hier het Oppidum Batavorum (de 'hoofdstad der Bataven'), dat rond het jaar 70 door de Bataafse opstandeling Julius Civilis in brand werd gestoken. In de laat-Romeinse tijd (3e-4e eeuw) lag hier een militaire versterking. Keizer Karel de Grote bouwde hier aan het eind van de 8e eeuw een palts (paleis), dat uitgroeide tot één van zijn belangrijkste residenties. Zelfs de Noormannen hadden het Valkhof een winter in hun bezit. Ook latere keizers van het Rooms-Duitse Rijk waren regelmatig te vinden op het Valkhof. Keizer Frederik Barbarossa breidde de burcht in 1155 flink uit. Deze burcht heeft vele eeuwen stand gehouden, maar viel in 1796 ten prooi aan de slopershamer. Onder invloed van nieuwe politieke ideeën vond men het onderhoud van de oude burcht te duur. De protesterende Nijmeegse burgerij heeft kunnen bedingen dat in ieder geval de twee kapellen gespaard werden.



M Museum De Stratemakerstoren



Waalkade 83-84, 6511 XR Nijmegen, tel. 024-3238690
di t/m vr 12.00 - 17.00 uur, za en zo 13.00 - 17.00 uur
Wisselexposities, rondleidingen, kinderfeestjes en arrangementen
www.stratemakerstoren.nl

N



· Koffie met gebak
· Ontbijt en Lunch
· Borrel en Diner

Waalkade 66, 024-3222890
www.vivaldiscafe.nl

Overigens niet vanwege hun religieuze karakter, maar omdat men dacht dat het van oorsprong 'Heidensche' (= Romeinse) tempels waren en zo een curiositeit vormden voor de stad. Er werd zelfs beweerd dat Julius Ceasar in hoogst eigen persoon de tempels had ingewijd. Ten onrechte, zo bleek achteraf, maar gelukkig is daardoor wel iets van de burcht bewaard gebleven.

👤 **Loop naar de kapel aan uw linkerkant.**

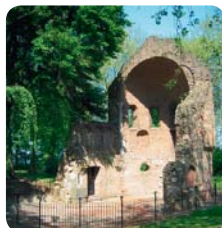
De St. Nicolaaskapel stamt voor een deel uit 1030 en is daarmee een van de oudste, nog bestaande stenen gebouwen van Nederland. Het is bovendien een zeldzaam voorbeeld van Byzantijnse architectuur in noord-west Europa. Normaal hebben kerken in onze streken een kruisvormige plattegrond. Byzantijnse kerken hebben daarentegen meestal een vierkante, ronde of veelhoekige grondvorm. Mogelijk is deze bouwstijl een kunstzinnige erfenis van de Byzantijnse prinses Theophano. Deze gemalin van keizer Otto II was aan het eind van de 10e eeuw vaak op het Valkhof en zorgde voor een grote culturele vernieuwing. Mogelijk heeft ze de nieuwe bouwwijze meegenomen in haar culturele bagage uit Klein-Azië. Markant is in ieder geval dat de verering van de heilige Nicolaas, naar wie de kapel is vernoemd, ook uit die streken afkomstig is. Een andere verklaring voor de zestienhoekige vorm van de kapel is dat de architect zich liet inspireren door de Paltskapel van

Karel de Grote in Aken, die weer gebouwd is naar Romeinse voorbeelden uit Italië. Rond de ingang zijn nog goed de grote, oorspronkelijke 11e-eeuwse stenen te zien. Aan de achterkant van de muur is te zien, dat met de bouw van de kapel ook gebruik is gemaakt van Romeins materiaal (waaronder dakpannen en bakstenen).

👤 **Steek het park over naar de ruïne.**

De St. Maartenskapel (of Barbarossaruïne) is gebouwd in 1155 en zat aan de burcht vast. Als u van deze plek af in de richting van de St. Nicolaaskapel kijkt en in gedachte de tussenliggende ruimte opvult, krijgt u een indruk van de grootte van de toenmalige burcht. Aan uw rechterzijde, rechts van de twee bankjes, stond de ruim dertig meter hoge woontoren of donjon.

Wat van de St. Maartenskapel rest, is eigenlijk alleen maar de halfronde apsis en een klein deel van het koor. In de binnenmuur ziet u een aantal bogen waar een tussenvloer op rustte. Dat was de scheidslijn tussen een relatief lage benedenkerk en een hoge bovenkerk. Merkwaardig genoeg lijken in de buitenmuur de verhoudingen precies tegenovergesteld! Ook voor deze kapel is ouder bouw materiaal hergebruikt. Zo zijn de marmeren hoekzuilen Romeins en de daarop liggende kapitelen uit de tijd van Karel de Grote. Ook op het Valkhof is in de Tweede Wereldoorlog flink gevochten.



O

Corfu

GRIEKS RESTAURANT

Waalkade 49, 6511 XP Nijmegen
Tel. 024-360 32 78
www.corfunijmegen.nl

P

 **La Pasta**
lunch | café | diner

Waalkade 17 (hoek Grotestraat) | (T) 024 3600096 | www.lapasta.nu

Romeinse archeologie, oude kunst en moderne kunst.

U vindt deze collecties onder één dak in Museum Het Valkhof. Het museum staat aan de rand van het historische Valkhofpark, waar ooit een Romeins legerkamp lag. In een sprankelend, modern gebouw, ontworpen door architect Ben van Berkel, kunt u genieten van archeologische vondsten, 17de-eeuwse schilderijen en moderne schilderkunst. Maar ook van een aantrekkelijk programma van tentoonstellingen en activiteiten. Hiermee weet Museum Het Valkhof jaarlijks meer dan 100.000 bezoekers te trekken.



Museum Het Valkhof

Kalkkensbos 6B
Postbus 1474
6501 BL Nijmegen
Telefoon: 024 - 360 88 05
E-mail: mhv@museumhetvalkhof.nl
Internet: www.museumhetvalkhof.nl

Openingstijden

Dinsdag t/m vrijdag 10-17 uur
Zaterdag, zon- en feestdagen 12-17 uur
Maandag gesloten
Gesloten op 25 dec., 1 jan.,
Koninginnedag en Intocht Vierdaagse.



De bezetter had er stellingen aangebracht om de Waalbrug te verdedigen. Wonder boven wonder zijn de twee kapellen in het strijdgewoel gespaard gebleven.

👉 [Verlaat het Valkhofpark via de brug in de richting van Museum Het Valkhof. Sla direct hiervoor linksaf.](#)

De Voerweg waar u overheen komt is gegraven in de 12e eeuw. Om strategische redenen was op deze plek een gracht nodig. Oorspronkelijk was het Valkhof dus veel groter! Begin vorige eeuw was de Voerweg nog een druk bebouwde achterbuurt, waar veel duistere en onzedelijke zaken plaatsvonden. U loopt nu richting Belvédère. De oorspronkelijke 15e-eeuwse waltoren is halverwege de Gouden Eeuw (± 1650) vervangen door deze toren in renaissancestijl. Het stadsbestuur richtte er een herensociëteit in. U heeft vanaf de Belvédère – de naam zegt het al – een schitterend uitzicht over de omgeving. Als het helder weer is kunt u Arnhem en zelfs het Montferland in de Achterhoek zien liggen. Boven de toegangsdeur hangt het kleurrijke wapen van Nijmegen. Aan de voet van de Belvédère ziet u een Duits kanon, dat na de Tweede Wereldoorlog is blijven staan en zijn loop nog altijd op de felbevochten Waalbrug heeft gericht. De Waalbrug stamt uit 1936. Voordien moest al het verkeer per pont worden overgezet, een zogeheten gierpont. Door middel van een stroomopwaarts vastgeklonken kabel ‘gierde’ de pont heen en weer. Enkele jaren na de opening werd de brug vanwege de oorlogsdreiging door de Nederlandse genie opgeblazen. In de oorlog werd hij opnieuw opgebouwd. Tijdens de bevrijdingsactie van de geallieerden (operatie Market Garden) in 1944 bleef de brug miraculeus behouden, volgens de verhalen door toedoen van de verzetsstrijder Jan van Hoof. Operatie Market Garden strandde echter een brug verder, in Arnhem.

👉 [Ga een stukje terug en sla linksaf, het bruggetje over.](#)

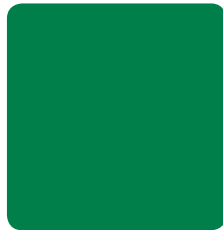
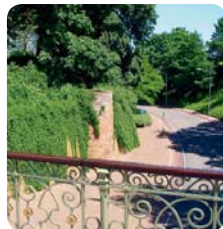
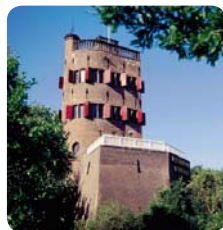
U loopt hier over de stadswal. De stadsmuur stamt uit de 15e eeuw en maakt deel uit van de tweede ommuring van de stad. In de 16e eeuw was het verdedigingssysteem

alweer verouderd. Door de uitvinding van het buskruit waren de muren kwetsbaar geworden en moesten aan de stadskant worden verstevigd met een dikke aarden wal. Daar loopt u nu op. Om diezelfde reden werden de kantelen en de – door bogen gestutte – weergang afgebroken. Halverwege de walmuur is in de afgebroken Keuperstoren nog de trap te zien, die naar de verdwenen weergang leidde. Even verderop ziet u nog een deel van de massieve muren met gewelfbogen voor de weergang.

Aan het eind van de stadswal ziet u aan de linkerkant een kiosk. Dit is een voormalig tramhuisje uit 1911 en is een van de weinige overblijfselen van het Nijmeegse tramverleden. De Nijmeegse tram werd beroemd door lijn 2, die via Beek naar Berg en Dal liep en een hoogteverschil van tachtig meter overbrugde. Vlak voor en na de oorlog was dit zogeheten ‘Bergspoor’ een nationale toeristische attractie. Nog iets verder kunt u nog juist op het midden van het verkeersplein een standbeeld zien staan van keizer Traianus. Deze Romeinse keizer schonk Nijmegen rond het jaar 104 het officiële marktrecht. Daardoor werd Nijmegen de eerste stad op Nederlands grondgebied. Ook verleende hij zijn familienaam (Ulpus) aan de stad, die vanaf dat moment Ulpia Noviomagus ging heten.

👉 [Sla rechtsaf \(St. Jorisstraat\) en rechtsaf het Kelfkensbos op.](#)

Na bijna 2000 jaar is er in Nijmegen weer een Godenpijler. Een eigentijds monument gebaseerd op de in 1980 gevonden brokstukken van een Romeinse Godenpijler, welke in het jaar 17 in de buurt van Kelfkensbos stond. De vondst van de brokstukken van de Godenpijler betekende voor Nijmegen de definitieve erkenning als oudste stad van Nederland. Het ontwerp van deze obeliskachtige pijler is van de Israëlische kunstenaar Ram Katzir. De basis wordt gevormd door een bronzen replica van de gevonden fragmenten van de Romeinse Godenpijler. Een deel van het pijlerreliëf verdwijnt onder de grond en verwijst naar de vindplaats van de fragmenten.





De granieten zuil bestaat uit tien delen met teksten die verwijzen naar het verleden, citaten die door de eeuwen heen over de stad zijn geschreven. De zuil werkt tevens als Romeinse zonnewijzer. Hiervoor werden in het plaveisel van het plein bronzen gepolijste bakstenen geplaatst, als basis geldt een zonne-uurwerk uit de tijd van keizer Augustus. Boven op de zuil ziet u een bronzen schildpad. Zijn schaduw wandelt langzaam over het plein en staat symbool voor een lang leven. Zijn vier poten staan voor de vier windrichtingen, zijn schild voor bescherming. Een schildpad die je pad kruist, brengt geluk!



We zijn hier aangekomen op het eindpunt van onze stadswandeling bij Museum Het Valkhof. In dit onder architectuur gebouwde museum vindt u één van de belangrijkste collecties Romeinse kunst- en gebruiksvoorwerpen van ons land (zie pagina 16).



De binnenstad van Nijmegen heeft veel te bieden; winkelen en genieten van cultuur en uitgaan. De Marikenstraat vormt samen met de Moenenstraat dé nieuwe winkelstraten van Nijmegen. Door gebruik te maken van het natuurlijke hoogteverschil in de binnenstad heeft de Marikenstraat twee – elkaar overlappende – niveaus. De Marikenstraat komt uit op het Mariëburgplein. Daar ligt de eeuwenoude Mariëburgkapel waarin u het Huis van de Nijmeegse Geschiedenis vindt. Neem er eens een kijkje!

COLOFON

Uitgave:
Regionaal Bureau voor Toerisme
Arnhem Nijmegen
Postbus 156, 6660 AD Elst
T. 0900-1122344, E. info@rbtKAN.nl
www.vvvnijmegen.nl
www.regioarnhemnijmegen.nl

Foto's:
Bart Nijs Fotografie en Regionaal Bureau
voor Toerisme Arnhem Nijmegen

Met dank aan:
Ulpia Tekst Producties, Paul van der Heijden,
Gemeente Archief

Grafische verzorging en druk:
Thoben Offset Nijmegen



Gelderland
levert je mooie streken!

RBT **KAN** REGIONAAL BUREAU
VOOR TOERISME
ARNHEM NIJMEGEN



© Regionaal Bureau voor Toerisme Arnhem Nijmegen 2010. De inhoud van deze brochure is met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Alle informatie is aan wijzigingen onderhevig. Aansprakelijkheid t.a.v. onvolledigheden of wijzigingen kan niet worden aanvaard.

Huis van de Nijmeegse Geschiedenis

Het Huis van de Nijmeegse Geschiedenis wil het publiek bewust maken en enthousiasmeren voor de geschiedenis van Nijmegen, oudste stad van Nederland. Iedereen kan binnenkopen en genieten van een programma van tentoonstellingen en activiteiten. U vindt in het Huis een leestafel, websites en volop informatie door de medewerkers.

Mariënborg 26 (Mariënborgkapel), Nijmegen. Tel: 024-3293699
www.huisvandenijmeegsegeschiedenis.nl

Toegang gratis.

R

S

DEJAVU

wonen + cadeau

houtstraat 57 6511 JM nijmegen 024-3239493
www.dejavu.nl info@dejavu.nl

T

Stevenskerk 13^e eeuw

Gezichtsbepalend voor Nijmegen
Inspirerend Trefpunt



Geopend: april – november dagelijks van 13.00 – 17.00 uur
Overige maanden zie www.stevenskerk.nl



THOBEN OFFSET NIJMEGEN

Samen op weg naar
100% groen drukwerk



Thoben Offset Nijmegen is FSC gecertificeerd.

SCS-COC-00062-CX

Rijksweg 112, Malden | T 024 3220287
www.thoben-offset-nijmegen.nl

U



Waar vind je
de allerlekkerste
pannenkoek?



PANNENKOEKEN RESTAURANT
't Hoogstraatje

Hoogstraat 3 Nijmegen (024) 360 46 59 www.hoogstraatje.nl

V

Coffyn



KOFFIEBRANDERIJ & PROEVERIJ

- Open dinsdag t/m zondag van 10.00 tot 18.00 uur
- Huisgebrande koffie & lekkernijen
- Winkel met handvervaardigde producten
- High Tea arrangementen
- Proeverijen en workshops
- Uniek uitzicht over de Waal

Coffyn is onderdeel van Pluryn, die mensen met een handicap ondersteunt bij wonen werken, leren en vrije tijd.

In de Commanderie van St. Jan
Franseplaats 1, tel. 024-3294740
www.coffyn.nl

W

ATLANTA

HOTEL-RESTAURANT
GRAND CAFÉ

Gezellig en sfeervol Hotel-Grand Café-Restaurant in het hartje centrum. De ideale gelegenheid voor een kopje koffie, lunch of uitgebreid diner. Overnachten is ook mogelijk.



Grote Markt 38-40, 6511 KB Nijmegen
Tel. 024-3603000, www.atlanta-hotel.nl

X

de Waagh



Eet- en Drinkhuys

koffie met gebak
lunches
wisselende maandmenu's

Grote Markt 26, 6511 KB Nijmegen,
tel. 024-3230757
www.de-waagh.nl